TRANSLATION & TRANSMISSION

OCTOBER 2-5, 2014 | KEYSTONE, COLORADO, USA

Workshop 4 | Room: CRESTONE PEAK I | 4:30–6:30pm, October 3, 2014

Translating Vajrayana Commentarial Materials

with Elizabeth Callahan, Jake Dalton, Lama Chönam

Elizabeth Callahan
(Tsadra Foundation Fellow)

Elizabeth has been engaged in contemplative training and Tibetan Buddhist studies for more than 35 years. A Tsadra Fellow since 2002, she has engaged in both written translation and oral interpretation including working closely with Khenpo Tsültrum Gyamtso, as well as completing three-year retreats at Kagyu Thubten Chöling, New York. Elizabeth specializes in translating texts related to esoteric tantric commentaries and has published the Ninth Karmapa's *Mahāmudrā: Ocean of Definitive Meaning*, Jamgön Kongtrül's *The Treasury of Knowledge Book 6, Part 3*, and the soon to appear *Profound Inner Principles* by Karmapa Rangjung Dorjé (with Kongtrül's commentary). She is currently working on Dakpo Tashi Namgyal's nges don phyag rgya chen po'i sgom rim and several short mahāmudrā texts by the Ninth Karmapa. Elizabeth is also the Director of Advanced Study Scholarships at Tsadra Foundation and is the executive director of Marpa Foundation.

Elizabeth Callahan's Presentation

Readings in the commentarial literature for

ཀྱེའི་རྡོ་རྗེ་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ།

Where is *lhan cig skyes pa'i dga' ba*?
and
When does *dal ba* mean *brtan pa*?

~ Elizabeth Callahan

Here are two instances in the *Hevajra Tantra* (HT) where the commentarial literature provides different insights or views on the root verses. The questions we'll discuss include: What do we do when the commentarial literature does not agree? Do we present *all* the options? Choose one? Or choose the reading favored by the majority? Does reconciling these differences matter?

- The first concerns the sequence of the four joys (*dga' ba bzhi*): Is *lhan cig skyes pa'i dga' ba* the third or fourth joy? Does the HT present two sequences or one? Or should the question be when is *dga' bral* not *dga' bral gyi dga' ba*?
- The second focuses on a word: *dal ba*. Is it "leisure," "freedom," or is it a synonym for "stability"?

ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་དགའ་བ།

The *Hevajra Tantra* states in its opening chapter that "everything comes in fours":[1] there are four forms of Hevajra, four chakras, four moments, four abhiṣhekas, and four joys. Their sequence and correlations are laid out in many chapters. There are however three verses that could call the stated sequence into question. Are there two instances in the sequence of the four joys when *lhan cig skyes pa'i dga' ba* arises? Or are there there two uses of the term *dga' bral*: one for *khu ba 'phos nas bde ba nyams pa* and the other for *dga' bral gyi dga' ba*?

Sequencing[2]

Part I, chapter 1, verse 28:

དགའ་བ་བཞི་ནི། དགའ་བ་དང་། ཆོག་ཏུ་
དགའ་བ་དང་། དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བ་དང་།
ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་དགའ་བའོ།། ༢༨

The four joys are joy, supreme joy, joy-without-joy, and connate joy. (28)

Part I, chapter 10, verse 13:

དང་པོ་དགའ་བ་ཙམ་ཉིད་དེ།།
གཉིས་པའི་གྲངས་ལ་མཆོག་དགའ་ཉིད།།
གསུམ་པ་ལ་ནི་དགའ་བྲལ་བཤད།།
བཞི་པ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པར་བརྗོད།། ༡༣

The first is simply joy.
What is considered second is supreme joy.
The third is said to be without-joy.
The fourth is connate joy. (13)

However, when it comes to stating when *lhan skye dga' ba* is realized or revealed a different sequence is implied. Part I, chapter 10, verse 18:

ཡང་ན་དེ་ཉིད་ཐམས་ཅད་བདག།
ཡང་ན་ཀུན་གྱིས་རྣམ་པར་སྤངས།།
དེ་ཡང་དགའ་བྲལ་དང་པོར་མཚོན།།
དགའ་བ་གསུམ་པོ་རྣམ་པར་སྤངས།། ༡༨

[The connate] is the nature of all
and yet it is also free of all.
It is revealed **at the beginning of without-joy**,
but it is devoid of the three joys.[a] (18)

Part II, chapter 2, verse 40:

ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་དགའི་རང་བཞིན་ང་།།
མཆོག་མཐའ་དགའ་བྲལ་དང་པོར་ནི།།
མུན་པ་ལ་ནི་མར་མེ་ལྟར།།
དེ་བཞིན་བུས་ཀྱང་ཡིད་ཆེས་གྱིས།། ༤༠

I am the nature of connate joy,
[arising] **at supreme's end and the start of without-joy**,
like a candle in darkness.
Children: have confidence, that's the way it is. (40)

Part II, chapter 5, verses 66 and 70:

དེ་ལ་དེ་ཉིད་བསྟན་པ་ནི།།
དགའ་བྲལ་དང་པོ་མཆོག་མཐའ་ཅན།།
ཐམས་ཅད་རྒྱུད་དུ་སྦས་པ་སྟེ།།
མཐའ་ཡི་མཐའ་རུ་ཕྱེ་བ་ཉིད།། ༦༦

Teach them about suchness:
what is **at the start of without-joy and the end of supreme**.
This is hidden in all tantras.
It is revealed at the end of ends. (66)

དེ་ནས་ཡེ་ཤེས་སྐྱེ་བར་འགྱུར།།
. . .
མཆོག་གི་མཐའ་དང་དགའ་བྲལ་དབུས།།
སྟོང་དང་སྟོང་མིན་ཧེ་རུ་ཀ།། ༧༠

Then wisdom arises.
. . .
In the middle between supreme's end and without-joy
there is the Heruka, empty and not-empty. (70)

---

[a] Lama Dampa Sönam Gyaltsen (*rGyud kyi rgyal po dpal kye rdo rje'i rgya cher 'grel pa nyi ma'i 'od zer,* 390) comments:

ལྷན་སྐྱེས་**དེའང་དགའ་བྲལ་**གྱི་དགའ་བ་**དང་པོར་**སོང་བའི་རྗེས་སུ་ལ་**མཚོན་**ཅིང་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན།
The connate state **is revealed** and recognized after **the beginning of** joy-**without-joy**.

Part II, chapter 2, verse 40:

ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་དགའི་རང་བཞིན་ང༌།།
མཆོག་མཐའ་དགའ་བྲལ་དང་པོར་ནི།།
མུན་པ་ལ་ནི་མར་མེ་ལྟར།།
དེ་བཞིན་བུས་ཀྱང་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས།། ༤༠

I am the nature of connate joy,
[arising] at supreme's end and the start of
without-joy,
like a candle in darkness.
Children: have confidence, that's the way it is.[a][b] (40)

Jamgön Kongtrul Lodro Taye (*gZhol med rdo rje'i gsang ba 'byed pa*) comments[3]

ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་དགའ་དྲི་བཅས་དྲི་མེད་ཀྱི་རང་བཞིན་ང་རྡོ་རྗེ་འཆང་ལས་གཞན་མ་ཡིན་ནོ། ལྷན་སྐྱེས་དེ་ཡང་མཆོག་དགའི་མཐའ་ཁྱད་དགས་མཚོན་པར། ཁུ་བ་འཕོས་ནས་དགའ་བྲལ་གྱི་དང་པོར་འབྱུང་བ་སྟེ། མུན་པ་འཁྲིགས་པ་ལ་མར་མེ་བཏེགས་པས་གསལ་བ་ལྟར། མུན་པ་དང་མཚུངས་པའི་ཆགས་པ་དང་ཆགས་བྲལ་གྱི་མཐའི་རྨོངས་པ་ལ་ནི། མར་མེ་ལྟ་བུར་སྣང་བའི་རང་བཞིན་དྲི་བྲལ་གྱི་ལྷན་སྐྱེས་སམ། དེའི་འབྲས་བུར་གྱུར་པའི་དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བ་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་པས། དཔེ་དང་སྦྱར་བ་དེ་བཞིན་དུ་རྒྱལ་བའི་སྲས་ལ་བུ་ཞེས་པ་དང་། ནོར་ཆེ་ལྟ་བུའི་སློབ་མས་ཀྱང་རང་གི་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་ཡིད་ཆེས་པར་གྱིས་ཞིག་ཅེས་ནཱ་རོ་མཻ་ཏྲིའི་དགོངས་པ་རྩ་རྒྱུད་དང་རྒྱུད་ཕྱི་མ་འགལ་མེད་དུ་བཞེད་དོ།

The nature of connate joy, stained or unstained, is not different from **me,** Vajradhara. This connate state occurs at **the end of supreme** joy (which is shown by special joy) and **the start of without-joy** when *shukra* is transferred, **like** the way that lighting **a candle** illuminates total **darkness**.

For those whose ignorance of the extremes [or ends] of passion and the lack of passion is similar to **darkness**, what [acts] **like a candle** is the stainless connate state, [whose] nature is that of illumination, or the wisdom that results from that [stainless connate state], which is the purity of joy-without-joy.

Children—which is to say, sons and daughters of the buddhas—and precious [jewel]-like disciples: **have confidence** that your experiences are **like that**, that is, that they correspond to the example. Thus it is said. That is the view of Nāropa and Maitrīpa, which does not contradict the root tantra or uttaratantra.[c]

---

[a] Snellgrove, *The Hevajra Tantra: A Critical Study,* 2nd ed. (Bangkok: Orchid Press, 2010), 92:

> My nature is that of Innate Joy and I come at the end of the Joy that is Perfect and at the beginning of the Joy of Cessation. So be assured, my son, it is like a lamp in darkness.

[b] An alternative translation based on Dakpo Tashi Namgyal's commentary and Jamgön Kongtrul's second gloss of the root verse might be:

> I am the nature of connate joy:
> like a candle in darkness
> [for] the end of supreme and the start of without-joy.
> Children: have confidence, that's the way it is.

[c] The *uttaratantra* (*rgyud phyi ma*) is the *Mahāmudrātilaka* (*Phyag rgya chen po'i thig le*) (Toh. 420). (Jamgön Kongtrul's *General Meaning of "The Hevajra Tantra,"* 22.)

Dakpo Tashi Namgyal (*dPal kye'i rdo rje zhes bya ba'i rgyud kyi rgyal po'i 'grel pa legs bshad nyi ma'i 'od zer*)[4]

དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱབ་བདག་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་དགའ་བའི་རང་བཞིན་ཡང་ང་ཡིན་ནོ། དེ་ཉིད་ཧེ་ལྷུ་བྲུ་ཞེ་ན། མཆོག་དགའ་ནི་ཆགས་པ་འདམ་སྲིད་པ་དང་དེའི་མཐའ་ནི་དེ་ལས་གྲོལ་བ་ཡིན་ལ། དགའ་བྲལ་ནི་ཆགས་བྲལ་ལམ་མྱང་འདས་ཀྱི་མཐའ་སྟེ། དེའི་དང་པོར་ནི་ཞེས་བ་དེ་ལ་མི་གནས་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་དབུ་མའི་རང་བཞིན་དེ་ཉིད་དཔེར་ན་མུན་པ་གཉིས་པ་ལ་ནི་མར་མེ་བཏེག་པས་སྣང་བ་གསལ་བ་ལྟར་གྱི་དཔེ་དེ་བཞིན་དུ། བུས་ཏེ་ཞུ་བ་པོས་མཚོན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་བློ་མུན་སྤྱངས་ནས་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་དགའ་བ་དེ་རིག་ཅིང་ཡིད་ཆེས་པར་གྱིས་ཤིག་ཅེས་པའི་དོན་ཏོ། ཡང་ན། མཆོག་དགའི་མ་མཐའ་ཁྱད་དགས་མཚོན་པར། ཁུ་བ་འཕོས་ནས་དགའ་བ་དང་བྲལ་བའི་དང་པོར་འབྱུང་བ། ཞེས་པའི་ཚུལ་གྱིས་བཤད་ཀྱང་རུང་ངོ།

འདིར།

མཆོག་མཐའ་དགའ་བྲལ་དང་པོར་ནི།

ཞེས་པ་ལ། འགྲེལ་བྱེད་ཕལ་ཆེར་གྱིས། མཆོག་དགའི་མཐའ་དགའ་བྲལ་གྱི་དང་པོར་ལྷན་སྐྱེས་མཚོན་པར་ཅལ་སྒྲོག་ཏུ་འཆད་པ་ནི་རྒྱུད་འདིའི་དགོངས་དོན་མ་ཡིན་ཏེ།

དང་པོར་དགའ་བ་ཙམ་ཉིད་དེ།། གཉིས་པའི་གྲངས་ལ་མཆོག་དགའ་ཉིད།།
གསུམ་པ་ལ་ནི་དགའ་བྲལ་བཤད།། བཞི་པ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པར་བརྗོད།།

ཅེས་པའི་གོ་རིམ་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར་དང་། འཁོར་ལོ་བཞི་དང་སྐད་ཅིག་མ་བཞི་ལ་སོགས་པ་དང་སྦྱར་ནས་གསུངས་པའི་རྣམ་བཞག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་འཁྲུགས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དང་། ངན་ལྷན་སྐྱེས་སྤྱི་ཕྱི་གཉིས་འབྱུང་བར་སྨྲ་དགོས་པས་དགའ་བ་ལྔར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། དེས་ན་བརྟག་པ་དང་པོར་མཆོག་དགའ་སྲིད་པ་དང་འདོད་ཆགས། དགའ་བྲལ་མྱང་འདས་དང་ཆགས་བྲལ་དུ་གསུངས་པས། འདིར་མཐའ་དེ་གཉིས་ལ་མི་གནས་པ་ལ་དགོངས་ནས་གསུངས་པ་སྟེ།

ཆགས་དང་ཆགས་བྲལ་རྣམ་པར་སྤངས། ཞེས་དང་།
སྲིད་མེད་མྱ་ངན་འདས་པ་མེད། ཅེས་སོགས་མང་དུ་གསུངས་སོ།

དེ་ལྟར་ན་ལྷན་སྐྱེས་དགའ་བ་བཞིའི་དུས་གསུམ་པར་འབྱུང་བ་ལྟར་འཆད་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་མི་ལེགས་ཏེ། འདི་ཉིད་ཀྱི་ལུང་རིགས་མང་པོ་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། ཚུལ་འདི་དག་དང་པོའི་བཙུ་པར་ཡང་བཤད་ཟིན་ཏོ།

Dakpo Tashi Namgyal comments:

> **I am the nature of connate joy,** the lord who pervades everything [i.e., saṃsāra and nirvāṇa]. What is that [connate joy]? **Supreme** joy is passion and is cyclic existence, and **the extreme** [or **end**] of that. [Connate joy] is free from that. **Without-joy** is without passion and is the extreme of nirvāṇa. "**The start** of that" means that [connate joy] does not abide there. That which is of the nature of the middle is like **a candle** that when lit illuminates thick **darkness**. In **the same** way, children (i.e., all those represented by the questioner): once your dark minds have been cast aside, you will know connate joy—**have confidence**.
>
> Alternatively, it is suitable to explain this as follows. [The connate state] occurs at **the end of supreme** joy (which is shown by special joy), and **the start of without-joy** when *shukra* is transferred.
>
> Here, most commentaries unjustifiably explain that "supreme's end and the start of without-joy" mean that **the end of supreme** joy and **the start of without-joy** represent [or show] the connate state. This is not the intended meaning of this tantra because it contradicts the sequence [of the four joys] stated [in part I, chapter 10, verse 13]:
>
> > The first is mere joy.
> > The second is supreme joy.
> > The third is described as without-joy.
> > The fourth is said to be connate joy.
>
> It is not the intended meaning also because it would mean that the presentations that correlate [the four joys] with the four chakras, four moments, and so forth would have [the order] wrong, or it would mean that there are five joys since it would be necessary to state that there is a connate [joy] that arises [between] two of the earlier and latter [joys, in addition to the connate joy that is fourth in the sequence].
>
> Therefore, since it says in part one that supreme joy is existence and passion, and that without-joy is nirvāṇa and without passion,[a] here "**end** [or **extreme**]" is stated with the intended meaning of *not* abiding in either of those two. This [is supported by] many statements, such as [in part II, chapter 3, verse 8d] "It is free from passion and no-passion" and [in part II, chapter 5, verse 68b] "It is without existence and without nirvāṇa." Thus, explanations that place the timing of the fourth [joy]—connate joy—as third are very poor because they contradict this very scripture and reasoning.

[a] Part I, chapter 8, verse 32c: "Without-joy is a joy without passion;" verse 33b: "The second is a desire for bliss;" and verse 34ab: "Supreme joy refers to existence. Without-joy is nirvāṇa."

In general comments following verse 13 of part I, chapter 10, Dakpo Tashi Namgyal says:[5]

དགའ་བྲལ་དང་ཆགས་བྲལ་ཞེས་པའི་དོན་ཇི་ལྟ་བུ་སྙམ་ན། ཆགས་པ་ཆེན་པོས་སླར་ཡང་ལྷག་པའི་བདེ་བ་འདོད་པ་མཆོག་དགའི་ཉམས་དེ་དང་བྲལ་བས་དགའ་བྲལ་ལམ། བདེ་བས་རྒྱུད་གང་ནས་སླར་བདེ་བ་ཐོབ་འདོད་ཀྱི་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བས་ཆགས་བྲལ་ཞེས་བཏགས་པའོ།

དེ་ལྟར་ན་བདེ་བ་ཉམས་ཤིང་དགའ་བ་དང་ཡོངས་སུ་བྲལ་བ་དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བའི་དོན་མིན་ཏེ། དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བ་ཞེས་དང་ཁྱད་པར་གྱི་དགའ་བ་ཞེས་དགའ་བ་དེའི་ཉམས་མྱོང་ཁྱད་པར་ཅན་ཡོད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།

དེས་ན་སྐབས་འགའ་ཞིག་ཏུ་ཁུ་བ་འཕོས་ནས་བདེ་བ་ཉམས་པ་ལ་དགའ་བྲལ་ཞེས་གསུངས་པ་དེ་དང་དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བ་གཉིས་དོན་མི་འདྲ་སྟེ། ཕྱི་མ་ནི་ཁམས་སྙིང་ག་ལ་སོགས་པ་ལུས་ཀྱི་ནང་དུ་གནས་པའི་ཚེ་སྐྱེས་པར་བཤད་ཅིང་བདེ་བའི་ཉམས་མྱོང་ཁྱད་པར་ཅན་ཡོད་པར་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ།

དེ་ལྟར་ཡང་། རྣལ་འབྱོར་མའི་རྒྱུད་ཡེ་ཤེས་སྙིང་པོ་ལས།

> གང་ཞིག་དགའ་བྲལ་དེ་ནི་དགའ་བ་བྲལ་བ་ཞུ་བ་འཕོ་ཞིང་འཇིག་པའོ། དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བ་ནི་ཞུ་བ་གནས་པ་སྟེ། འཕོ་བ་ལ་སོགས་པ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་རང་གིས་ཉམས་སུ་མྱོང་བའི་ངོ་བོའོ། ཞེས་སོ།

དེས་ན་དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བ་ནི་མིང་ཞན་ཁྱད་པར་གྱི་དགའ་བ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་བ་དགའ་བཞིའི་ནང་ཚན་ཡིན་ལ། བདེ་བ་ཉམས་པའི་དགའ་བྲལ་ནི་ལྷན་སྐྱེས་ངོས་འཛིན་པའི་ཆེད་དུ་གསུངས་པ་ཙམ་ལས་དགའ་བཞིའི་ནང་ཚན་མིན་ཏེ་འདིའི་རྣམ་དབྱེ་ཕྱེད་དགོས་པར་སྣང་ངོ་།

འོ་ན། མཆོག་གི་མཐའ་དང་དགའ་བྲལ་དབུས། ཞེས་པའི་དོན་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན། མཆོག་དགའ་ཆགས་པའམ་སྲིད་པ། དགའ་བྲལ་ཆགས་བྲལ་ལམ་མྱང་འདས་སུ་གསུངས་ནས། དེ་གཉིས་ཀྱི་དབུས་ཏེ་དེ་གཉིས་གང་དུའང་ཕྱོགས་ལྷུང་མེད་པའི་ལྷན་སྐྱེས་སྟོན་པར་འཆད་པའམ། ཡང་ན། མཆོག་དགའི་མཐའ་ཁྱད་དགའམ་དགའ་བྲལ་གྱི་དགའ་བ་དང་། ཁུ་འཕོས་པའི་དགའ་བྲལ་ཙམ་པོ་བའི་དབུས་སུ་ལྷེན་སྐྱེས་འཆར་བར་འཆད་དགོས་ཏེ། མཆོག་མཐའ་དགའ་བྲལ་དང་པོར་ནི། ཞེས་དང་། དགའ་བྲལ་དང་པོ་མཆོག་མཐའ་ཅན། ཞེས་པ་སོ་སོའི་སྐབས་སུ་འཆད་དོ།

Dakpo Tashi Namgyal states:

> We may wonder what "without-joy" and "without passion" mean. "Without-joy" is used because after great passion one is without a desire for a greater degree of bliss and is without that experience of supreme joy. "Without passion" is used because once one's continuum is filled with bliss one is without the passion of desiring to obtain bliss again.
>
> Thus the deterioration of bliss and the complete absence of joy are not the meaning of joy-without-joy because it is taught that what are called "joy-without-joy" and "special joy" are special experiences of joy. In some instances the deterioration of bliss, following the transference of *shukra*, is referred to as "without-joy." That is not the same as joy-without-joy because it is explained that the latter arises when the dhātus abide within the body, such as within the heart, and it is described as being a special experience of bliss.
>
> The *Heart of Wisdom Tantra*[6] states:
>
>> Without-joy is the absence of joy, what has melted has been transferred and perished. Joy-without-joy is the presence of what has melted. Because it is without transference and the like, it is the essence that you experience.
>
> Consequently, another name for joy-without-joy is special joy, and it is one of the four joys. Without-joy, which is the deterioration of bliss, is simply taught to identify the connate. It is not one of the four joys. It seems to be necessary to make such distinctions.
>
> Nevertheless, we may wonder about the meaning of [the line in part II, chapter 5, verse 70] "In the middle between supreme's end and without-joy." It is taught that supreme joy is passion or existence and without-joy is the absence of passion or nirvāṇa. It is explained that in the middle of those two the connate state, which is not partial to either of those two, is shown. An alternative explanation would have to be that the connate state arises in the middle between supreme joy's end—special joy or joy-without-joy—and the mere without-joy, which is the transference of *shukra*. [The lines in part II, chapter 2, verse 40] "at supreme's end and the start of without-joy" and [part II, chapter 5, verse 66] "what is at the start of without-joy and the end of supreme" are explained in their respective sections.

When is *dal ba* not the "leisures," or "freedoms," of a precious human rebirth?

ཡང་ན་བདག་གི་ནུས་པ་ཡིས།།
ལྷ་དང་ལྷ་མིན་མི་རྣམས་དང་།། ༢༠

Another way is to use your own powers
to attract mudrās and examine them. (20)

གནོད་སྦྱིན་མི་འམ་ཅི་ལས་ཀྱང་།།
ཕྱག་རྒྱ་བཀུག་ལ་རབ་ཏུ་བརྟག།
དེ་ཡང་ཁྱེར་ལ་སྤྱོད་པ་སྤྱད།།
བདག་གི་དལ་བ་མངོན་དུའི་ཕྱིར།། ༢༡

They could be gods, asuras, humans,
or even yakṣhas or kiṃnaras.
Take them and engage in conduct
in order to perfect your composure. (21)

གང་བཤད་འཇིགས་པའི་གཟུགས་ཅན་གྱི།།
སྤྱོད་པ་ལོངས་སྤྱོད་ཕྱིར་མ་གསུངས།།
ཡིད་ནི་བརྟན་ནམ་གཡོ་འམ་ཅི།།
རང་གི་སེམས་ནི་སོ་སོར་བརྟག། ༢༢

The explanation of conduct
that employs an intimidating form
was not given so that you could indulge.
[Its purpose is] to see if your mind
is one that wavers or is stable. (22)

Jamgön Kongtrul Lodro Taye comments:[7]

ཕྱག་རྒྱའི་བརྟུལ་ཞུགས་དེའི་དགོས་པ་ནི། **བདག་གི**་འཇིག་རྟེན་ཆོས་བརྒྱད་ལས་གྲོལ་ཞིང་བདེན་གཉིས་དབྱེར་མེད་ཀྱི་རྟོགས་པ་བསྐྱེད་པས་**དལ་བ**་ཐོབ་པ་དོན་ཡོད་ཅིང་དངོས་གྲུབ་**མངོན་དུ**་བྱ་**བའི་ཕྱིར**་ཡིན་གྱི།

> As for the purpose of that discipline with a consort: since you have freed yourself from the eight worldly values and have developed the realization of the inseparability of the two truths, [you will undertake this conduct] **in order to** bring meaning to your attainment of **leisure**[a] and to **perfect** the siddhis.

---

[a] "Leisure" or "composure" (*dhairya, dal ba*): The Tibetan *dal ba* is usually translated as "leisure" in the technical sense of "the eight leisures" (as in "the leisures and opportunities of a precious human rebirth"), or in a general sense as "slowness, ease, gentleness." The Sanskrit *dhairya* means "firmness, constancy, calmness, patience, gravity, fortitude, courage . . ." (Monier-Williams). *Dhairya* was usually translated into Tibetan as *brtan pa or brtan po,* meaning "stability, steadfastness, firm." The English translation of the root text reflects more the sense of the Sanskrit, while the translation in Jamgön Kongtrul's commentary reflects the Tibetan understanding of *dal ba* as "leisure." Ngok Shedang Dorje (240.1) says:

བདག་དལ་འབྱོར་གྱི་ལུས་འདིས་ཀྱེའི་རྡོ་རྗེ་**མངོན་དུ**་ཐོབ་པར་བྱ་**བའི་ཕྱིར**་སྤྱོད་པ་བགྱིས་ཤིག

> **In order** that one's body with its **leisures** and opportunities **truly becomes** Hevajra, one must engage in conduct.

This line was translated into Tibetan in some of the bsTan 'gyur commentaries as *bdag nyid* ***brtan pa'i*** *rkyen du'o* (Saroruha, *dKa' 'grel padma can,* 1:1182); and *bdag gi* ***brtan pa*** *rtogs pa las* (Dhaṃkadāsha, *Dri ma med pa,* 2:494). In Kṛiṣhṇāchārya's *Rin po che'i phreng ba* (2:88) and Ratnākarashānti's *Mu tig phreng ba* (2:1435) the word glossed is ***brtan pa*** (not *dal ba*). On the other hand, Vajragarbha's commentary (1:988) has *bdag gi* ***dal ba*** *mngon du byas*; Bhavabhadra (*rNam bshad rnam par 'grel pa,* 1:1393) has *bdag gi* ***dal ba*** *mngon du bya ba* and later ***dal ba****'am brtan pa'o;* and Kāyasthā (*Rab tu gsal ba'i kha sbyor gyi rgya cher 'grel pa,* 3:350) has *bdag gi* ***dal ba*** *mngon du phyir.*

ENDNOTES

[1] Part I, chapter 1, verse 30.

[2] Similar sequencing is found in part I, chapter 8, verses 32 and 33:

དགའ་བའི་བདེ་བ་ཅུང་ཟད་དེ།།
མཆོག་ཏུ་དགའ་བ་དེ་བས་ལྷག།
དགའ་བྲལ་དགའ་བ་ཆགས་བྲལ་ཡིན།།
ལྷག་མ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་དགའ་ཉིད།། ༣༢

The bliss of joy is slight.
Supreme joy exceeds it.
Joy-without-joy is without passion.
What remains is connate joy. (32)

དང་པོར་རེག་པར་འདོད་པ་དང་།།
གཉིས་པ་བདེ་བར་འདོད་པ་དང་།།
གསུམ་པ་འདོད་ཆགས་འཇིག་པ་ཉིད།།
དེས་ན་བཞི་པ་བསྒོམ་པར་བྱ།། ༣༣

The first is the desire for contact.
The second is the desire for bliss.
The third is the collapse of your passion.
Thus, the fourth is to be meditated upon. (33)

Correspondence between the four joys and the four moments and four abhiṣhekas is found in part II, chapter 3, verses 9 and 10:

སྣ་ཚོགས་དང་པོའི་དགའ་བ་ཉིད།།
རྣམ་སྨིན་ལ་ནི་མཆོག་དགའ་ཉིད།།
རྣམ་ཉེད་དགའ་བྲལ་དགའ་བ་ཉིད།།
མཚན་བྲལ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་དགའ་ཉིད།། ༩

Manifold is the first joy.
Maturing is supreme joy.
Polishing is joy-without-joy.
Featureless is connate joy. (9)

སློབ་དཔོན་གསང་བ་ཤེས་རབ་དང་།
བཞི་པ་དེ་ཡང་དེ་བཞིན་ནོ།།
དབང་ནི་བཞི་ཡི་གྲངས་ཀྱིས་ནི།།
དགའ་བ་ལ་སོགས་རིམ་ཤེས་བྱ།། ༡༠

The stages of joy and the others are known
through the sequence of the four abhiṣhekas:
āchārya, secret, prajñā,
and the fourth. (10)

[3] Nītārtha *international* edition, 520.

[4] Si khron mi rigs dpe skrun khang, 399–400.

[5] Ibid., 332–34.

[6] *Jñānagarbha, Ye shes snying po.* Toh. 421; Lhasa (H) 381. H 381: vol. 79, folio/line 474a.3-4.

[7] Nītārtha *international* edition, 505-6.